

KAZANIE CZWARTE

O TRZECIEJ CHOROBIE RZECZYSPOLITEJ, KTÓRA JEST NARUSZENIE RELIGIEJ KATOLICKIEJ PRZEZ ZARAZĘ HERETYCKĄ

Fragmenty

Będziecie mi królestwem kapłańskim i świętym ludem. Exod. 19 [6].

Jakie królestwo uczynił pan Bóg z ludu wyzwolonego.

Gdy Pan Bóg wywiódł lud swój z Egiptu i niewolej onej ciężkiej na wolność (a było po sześćkroć sto tysięcy ludzi do boju, okrom niewiast i dzieci do lat 20), uczynił sobie z nich chciał królestwo i Rzeczypospolitą, porządkiem, urzędem i prawy dobrze osadzone i postanowione. I mówił tak do nich przez Mojżesza: *Exod. 19 [4-6].* „Widzieliście, com uczynił Egipcjanom, a jakom was nosił na skrzydłach orlich i sobiem was przywłaszczył. Jeśli tedy słuchać głosu mego i przestrzegać przymierza abo umowy mojej z wami będziecie, ja was za swoje dziedzictwo nad inne narody mieć będę. Bo moja jest wszytka ziemia. I staniecie mi się królestwem kapłańskim i ludem świętym”.

Jaka jest prawa wolność.

Z których słów pokazuje się naprzód, iż wolność prawa jest nie tyło tyranom, jaki był Faraon, nie służyć, a od ich uciśnienia wolnym być, ale też w jednym się królestwie i Rzeczypospolitej i pod jednym panem osadziwszy, prawom i porządkom onego królestwa służyć i podlegać. Wyjął je Pan Bóg z niewolej tyrańskiej, ale je pod swe prawa święte i sprawiedliwe i służbę swoje zniewolił. A taka niewola jest prawdziwą wolnością, gdy służymy temu, który przyrodzonym panem naszym jest; który służbę dobrze płaci; którego służba wdzięczna i samym jest królowaniem.

Kapłaństwo fundamentem królestwa.

Daje się też w tych słowach Pańskich znać, iż królestwa onego i Rzeczypospolitej świeckiej fundamentem chciał Pan Bóg mieć religią abo kapłaństwo, gdy je tak ochrzcił i nazwał, iż gdyby kto spytał: jako to królestwo zowią? Odpowiedzieć by każdy mógł: kapłańskie.

Kapłan pierwszy urzędnik w królestwie.

Bo na religiej, której kapłani nauczają, i na znajomości prawego Boga, i służbie jego osadzone jest, i tak się z nim spaja i żeni, jako fundament z budowaniem, które na nim polega i bez którego upada. I dlatego pierwszego onej Rzeczypospolitej świeckiej dał urzędnika Mojżesza, który był kapłanem, jako Psalm mówi: *Psal. 98 [6].* „Mojżesz i Aaron między kapłany jego”. I zaraz był i królem abo najwyższym panem, aby ich pierwej religie], to jest wiadomości prawego Boga i służby jemu powinnej, a potem spraw Rzeczypospolitej domowych około pokoju i wojen nauczył.

Prawa pierwsze o religiej. Tablica pierwsza zakonu Bożego o religiej.

Przełoż gdy Pan Bóg prawa onej Rzeczypospolitej dawał i pisał, na dwu je tablicach sumował. Pierwszą tablicę pismem o religiej abo służbie Bożej, a drugą o Rzeczypospolitej napisał. Bo pierwsza i wtóra, i trzecia ustawa to ma, abyśmy jednego samego Pana Boga mieli, nigdy do innego i do wiar innych nie przystając, ani się odmieniając, a żebyśmy go czcić umieli, a na służbie się jego czasów swoich, w święta zwłaszcza, przy kapłańskich ofiarach i nauce zbawiali. Na czym jest wszytka religia i urząd kapłański.

Wtóra o Rzeczypospolitej.

Druga zaś tablica o Rzeczypospolitej prawa ma, której pokój i dobre na tym należy, aby urzędy i starszy nasi ojcowie czcią i posłuszeństwem wszelakim uszanowani byli, a jeden drugiemu szkody w sąsiedztwie nie czynił, ale mu wspólnej i szczerzej miłości dochowywał. "Nie zabijaj, nie cudzołóż, nie kradnij, nie pożądaj" - wszytko to do pokoju Rzeczypospolitej służy.

Złączone kapłaństwo z królestwem.

A gdy Mojżesz ten urząd kapłański i królewski abo świecki spuszczać i przez śmierć z niego ustępować miał, patrzmy, jako kapłaństwo z świecką zwierzchnością złączył i prawie ożenił. Gdy mu Pan Bóg dzień śmierci jego naznaczył, prosił Pana Boga mówiąc: *Num. 27 [16-17].* „**Opatrz, Panie, tę wielkość ludu człowiekiem, który by mógł przed nim chodzić i wychodzić, a wprowadzać je i wyprowadzać, aby lud Boży nie był jako owca bez pasterza**”. Kazał mu Pan Bóg wziąć Jozuego i postawić przed kapłanem Eleazarem, synem Aaronowym, który już był umarł. I przed ludem wszystkim nauczał go jako się sprawować miał; i urząd mu spuścił rozkazując wszem ludziom, aby go słuchali. I przydał, aby zawždy, gdy co miał poczynać, radził się Pana Boga przez kapłana Eleazara, a na jego słowo wychodził i wchodził on sam i lud wszystek.

Obacmy, jako Jozue, król on nad ludem przełożony, bez kapłana urzędu nie bierze. Kapłana mu dano, aby go słuchał w tym, co mu od Pana Boga powiadać miał. I napisał o tym prawo Mojżesz: *Deut. 17 [18-19]*. "aby król, skoro stolicę swoje zasiędzie, zakonu Bożego księgi brał od kapłanów i czytał je, i uczył się bać Pana Boga i strzec ceremonij jego".

Rozum przyrodzony królestwa i Rzeczypospolitej bez kapłaństwa nie osadza.

Widzimy tedy jako religia i kapłaństwo fundamentem jest królestw u ludzi Boga prawego. Co i sam rozum przyrodzony pokazuje. Bo królestwa i Rzeczypospolite bez Boskiej pomocy fundować się i stać, i obrony mieć nie mogą. Przychodzą na nie takie przypadki i trudności, z których żadną mocą i radą wynieść nie mogą, aż za pomocą najwyższego króla i Boga, który wszystko może.

Poganie pierwsze prawa o religiej stawili. *Ausonius.*

Dlatego i poganie, fundując swoje królestwa, pierwsze prawa o religiej i służbie Bożej stawili. Bo wiadoma rzecz jest, iż one na dwanaście tablicach prawa rzymskie na trzy części rozdzielone były. Pierwsza o religiej, druga o pospolitych, trzecia o pojedynkowych rzeczach. Bo najlepsze jest rządy i szczęśliwe ludu tego sprawowanie, który się bojaźnią Bożą zaprawił. A dla tego, który wszystko wie i widzi, i ukarać może, źle czynić nie chce, a urzędem jako ziemskim bogom, od Boga niebieskiego danym, powolność oddaje.

Pogańscy zakonodawcy od bogów prawa swoje być mienili.

I chcieli zawsze mędrzy i starszy pogańscy, którzy ludziom prawa pisali i stawili, za to się udawać, iż od bogów one prawa mieli, aby lud bojaźnią Bożą do pełnienia ustaw onych przywodzili. ...

Pierwej prorokują, toż rządzą urzędnicy świeccy.

A gdy Mojżesz one 70 mężów na urzędy stanowią, pierwaj im do kościoła kazał, gdzie ducha mądrości brali i urząd swój świecki od prorokowania z nauki kapłańskiej poczynali. To jest pierwaj się nauczyli od kapłanów Pana Boga chwalić i jego moc, i państwo nad sobą znać, i prawa Boże umieć, toż dopiero ludźmi rządzić.

Saul pierwaj prorokował, toż rządził.

Co się i na Saulu pokazało. Skoro był na królestwo od Samuela pomazany, ducha kapłańskiego wziął i pierwaj prorokować między kapłany począł, tak iż się lud dziwował, mówiąc: *1. Reg. 10 [11]*. "izali i Saul między proroki?" Pierwej niżli rządy świeckie zaczął, niejako się kapłanem stał i prorokować się, to jest służyć Panu Bogu i chwalić go, w bojażń się jego zaprawując, nauczył.

Dawid od prorocstwa i służby Bożej królestwo zaczął.

Tak i Dawid od prorocstwa takiego królestwo swoje począł. Skoro go na państwo wsadzono, uczynił sejm i prosił poddanych, aby mu służby Bożej pomogli, żeby ona Arka Boska uczciwsze miejsce i cześć większą niżli pierwaj miała. ...

Królowie pobożni o religią największe staranie mieli.

I Salomon początki królowania swego budowaniem kościoła i zbieraniem nań materyi poświęcił. i Jozafat, i Ezechijasz, i Joasz pierwsze oko na religią mieli, z kapłany się zmagając, i od nich naukę biorąc, z religią się i służbą Bożą spajali, i one od błędów i bałwochwalstwa z kapłanami przeczyszciali.

W kościele nowym pierwsi kapłani i biskupi urząd królewski odprawowali.

A w nowym zakonie przez trzysta lat sama religia królestwo Boże i Kościół jego sprawowała, to jest sami kapłani i biskupi rządzili; i duchowne ludu Bożego, i świeckie potrzeby odprawując. *1. Cor. 11 [6, 1]*. Bo nie mając jeszcze królów chrześcijańskich, sami sądy świeckie odprawowali i sami karali, i do urzędów pogańskich, jako Apostoł nauczył, o sprawiedliwość chodzić zakazowali. I byli biskupi, jako Mojżesz na przodku, i kapłanami, i królami, religią z królestwem złączając. *1. Petr. 2 [9]*. I przetoż one chrześcijany Piotr św. nazwał kapłaństwem królewskim na wzór Kościoła starego, który jest nazwany królestwem kapłańskim.

Czym różne kapłaństwo królewskie, a królestwo kapłańskie. - Z taką różnością: tam było królestwo, ale kapłańskie, a u nas kapłaństwo, ale królewskie. Tam król rządził, ale z kapłanem, a tu kapłan rządził, ale z królem i przez króla. Oba miecze dane Piotrowi: jednym sam władnie, to jest duchownym, drugim przez króla i pany, ...

W zakonie nowym pierwsze kapłaństwo niżli królestwo. - Bo Kościół nowy i królestwo jego lepiej i jaśniej zna Pana Boga swego, i lepiej się go boi bojaźnią synowską i większą ma z przykładów Syna Bożego wgardę rzeczy tych widomych, i większe do duchownych skarbów i kochania się w nich pobrał przywileje. Przetoż duchowny urząd pierwaj w nim jest niżli królewski. ...

Królowie do kapłanów i praw kościelnych przystali, nie kapłani do nich. - Bo nie kapłani do królów świeckich, ale królowie do kapłanów i do rządu, i Rzeczypospolitej chrześcijańskiej i do praw ich przystawali.

Wilcy do baranów i owiec przystali. - I iściło się prorocstwo Izajasza, iż *Isa. 11 [6]*. "wilcy do baranów, lwi do owiec, lampartowie do cieląt przystawali i z nimi mieszkać chcieli i małej się dziecinie poganiać i rządzić dopuścili". To jest, oni królowie i cesarze, i monarchowie wszytkiego świata, którzy jako okrutni lwi i wilcy, i lampartowie owce Chrystusowe przez trzysta lat rozdzierali i pożerali, potem złożywszy jad i moc i okrucieństwo swoje do tych owieczek, które zabijali, cisnęli się i wprasali, i rządzić się onym świętym a ubogim, jako małym dziecinom, biskupom i kapłanom dopuszczali.

Konstantyn cesarstwo świata wszytkiego na religiej osadza. - Co się napród na Konstantynie Wielkim pokazało, który swoje państwo i cesarstwo ono wszytkiego świata na religiej chrześcijańskiej osadził. Znając tego Boga, od którego państwo miał, wielce czcił kapłany jego i na służbę religiej i rozmnożenie wiary Chrystusowej moc i dostatek swój obrócił. *Eusebius Hist. Eccl.* Bo puścił wyroki swoje językiem łacińskim po wszytkim świecie, aby chrześcijanom wolno było wszędzie kościoły budować i wolno zakon Boży i Ewangelią rozsiewać, i każdemu do niej przystępować. *a. 1. 1. De Episc. iudic. C. Theod.* Biskupy tak uczcił, iż się nigdy w ich sądy wdawać nie chciał. I owszem, sądzić im i rzeczy świeckie i od swoich wszytkich sędziów i urzędników do nich apelować dopuścił, egzekucyją ich dekretów czynić rozkazując. *Contra Parme. li[b.] 1.* Donatysty heretyki, gdy od sądu kościelnego do niego apelowali, tak zgromił, jako Opatus napisał: "O jadowite szaleństwo i śmiałość, jakoby w rzeczach pogańskich tak śmieli apelacją wkładać?"

Jako Rzymianie poganie swego najwyższego biskupa czcili. - A iż się był Konstantyn u pogaństwa nauczył, jako najwyższego biskupa bogów swoich fałszywych Rzymianie pogańscy czcili, nie chciał się w tym pogaństwu dać uprzedzić, aby najwyższego biskupa prawego Boga chrześcijańskiego lepiej i znacznie uczcić nie miał. ...

Cesarze chrześcijańscy czemu się pisali Pontifices. - I dlatego i ten Konstantyn, już będąc chrześcijaninem, dla senatu, w którym było jeszcze wiele pogan, i inni po nim aż do Gracyjana, chcąc tę moc na pogaństwo przy sobie mieć, najwyższych biskupów pogańskich tytuł nosili. Przero na Sylwestra Konstantyn, jako najwyższego prawego Boga biskupa, wielkie czci włożył. Bo mu pałacu swego laterańskiego ustąpił, a potem i Rzymu, i imiony wielkimi stolicę one nadał, tak jako wszytkiego państwa swego podporę.

Cześć biskupów jako wielka była. - I potem w takiej czci u niego i u synów jego, i u innych chrześcijańskich cesarzów biskupi byli, jaka się z powieści jednego pisarza kościelnego pokazuje.

Suidas ex Eustorgio Bar. tom. 3. Tak pisze o Leoncyjusie biskupie w Trypolis w Lidyj: "Gdy Eusebia cesarzowa, hardością świecką wyniosła, posłała, aby do niej Leoncyjus biskup przyszedł, on jej tak wskazał. Jeśli chcesz, abych do ciebie przyszedł, zachowajże winną biskupom uczciwość.

Cesarzowej hardość od biskupa poniżona. - *Skoro ja wnidę, ty z wysokiego majestatu twego znijdź i pocześnie przeciw mnie wynidź, i spuść głowę pod ręce moje do brania błogostawieństwa. Potem ja siędę, a ty ze wstydem stać będziesz, aż ci siedzieć rozkażę. Jeśli tak uczynisz, przyjadę do ciebie, a inaczej nie możesz mi tak wiele dać, abych ja uczciwości przystojnej biskupiej zaniedbał, a Boski kapłański urząd zelżył".* Po tym rozumieć każdy może, w jakiej czci u cesarzów i królów, na początku do wiary świętej przystających, religia i jej kapłani byli.

Cesarska ku biskupom pokora. - Teodozyjusz większy jako św. Ambrożego w Medyjolanie czcił i jako się jego zwierzchności kościelnej bał, religiej i kapłanom głowę swoje i majestat na przyjmowanie danej od nich pokuty unizając, czytaj w żywocie św. Ambrożego. Ten skoro na państwo i cesarstwo posadzony od Boga był, zaraz religiej służyć począł, aby nią swoje panowanie wspierał. Dekreta zaraz wydał na aryjany, którzy byli za Walensa, cesarza aryjańskiego, wszytkie stolice biskupie, katoliki wygnawszy, osiedli: aby wrócili to, co źle wydarli, a jady swymi psować wiary świętej i dusz ludzkich przestali.

Kapłańską modlitwą panowanie stoi albo przeklęctwem upada. *Bar. tom. 4.* - Honorius, syn jego, pisząc do Arkadyjusza brata, który w Carogrodzie wschodnie królestwa sprawował a świętego biskupa Chryzostoma i inne przy nim, dla jadu i gniewu nań żony swej Eudoksyjej, prześladował, tak mówi: "Pewienem tego, bracie najmilszy, iż panowanie nasze i upada i stoi modlitwami kapłańskimi". To jest, gdy kapłany i religią czcimy, Bóg nasze utwierdza państwo, a gdy je gniewamy i religiej nie służyjemy - Bóg je obala. Patrz, jako ten panowania i królestwa swego za fundament i zatrzymanie religią ma.

Fundowania Rzeczypospolitej na religiej, ożenienie z nią. - Teodozyjusz też mniejszy, syn Arkadyjusza, pisząc do biskupów o synodzie efeskim, tak mówi: "Usadzenie naszej Rzeczypospolitej najprzedniej się na religiej, która ku Bogu jest, wspiera i ma z nią wielkie powinowactwo i towarzystwo, i jedna z drugiej wisi, i jedna z szczęścia drugiej pomnożenie bierze". *In actis Concil. Ephesini.* Patrz, jako religią królestwa zna być podporą i takie obojga złączenie między sobą, iż gdy jednej źle się dzieje, druga też ucierpieć musi; i gdy się jednej szczęścia, druga też przy niej kwitnie.

Cesarska pokora ku kościołom i ołtarzom. - Tenże cesarz wielką pokorę swoje ku Panu Bogu, kościołom i ołtarzom jego wyświadczył, gdy prawo dając, aby nikt ani żaden urząd najszkodliwszego złośnika w kościele poimać nie śmiał, tak pisze: *a. 1. 4. de his, qui confug. ad Ecclesiam. Co. Theod.* **Oręza do kościoła cesarz nie brał.**

Cesarz w chórze kościelnym przy ołtarzu nie siadał. "My, którzy zbroją sprawiedliwego panowania zawsze obtoczeni jesteśmy, gdy do kościoła wchodzimy, oręż przed kościołem zostawujemy i koronę, znak królewskiego majestatu, pokornie zdejmujemy, a do świętego ołtarza tyło na ofiarę z podarki przystępujemy, które ofiarowawszy zaś się na miejsce pospolite wracamy i nic sobie z Boskich tajemnic nie przywłaszczamy". O niewysłowiona pokoro ku Bogu, jakoś była sroga nieprzyjaciółom. Ten Teodozyjusz, mniejszy nazwany, nie będąc nigdy na wojnie, ale tyło z siostrami, które mnisi stan w czystości wiodły, i z oną mądrą panienką Pulcherią, starszą między nimi, na służbie Bożej przebywając, większe zwycięstwa niżli który najcudowniejszy i najwojenniejszy król przez swoje hetmany otrzymywał. Tak religia jego państwo trzymała i rozszerzała.

Kościół w Polsce nie uczczony na sejmikach. - Niech się ukarzą ci nieuczciwi i wszeteczni takim przykładem, którzy na sejmiki jeżdżąc zbrojno, w kościołach nie tyło po ołtarzach depcą, ale też przed ołtarzami krew rozlewają i zabijają; i króla w posłach jego, i Pana Boga w kościołach jego lżąc. Ten cesarz i broni do kościoła nie niósł, a ci w kościele strzelają i zabijają, a jeszcze bez karania zostają. O królestwo niesprawiedliwe, jako tego przypłacisz! O ziemia, która to cierpisz, jako pożerać będziesz obywateli swoje tak niezbożne!

Królestwa chrześcijańskie na religii katolickiej zbudowane. - Co jedno było królestw chrześcijańskich, wszystkie się na religii pobudowały i fundowały. Bo każdy król chrześcijański koronę swoje i miecz, i moc królewską od Chrystusa przez kapłana jego bierze. I nigdy doskonałym królem nie jest, póki koronowany od kapłana nie bywa.

Królowie chrześcijańskich o kościołach staranie. - W rękę kapłańską profesją i przysięgę czyni, iż jako sługa Chrystusów bronić kościołów i kapłanów i praw kościelnych winien jest i temu dosyć czynić się obiecuje. Takie jest po wszystkim chrześcijaństwie prawo. Karolus Wielki i na tytułach swoich pisał się: *Psalm. 2 [11]. "indigenus advocatus Ecclesiae Sanctae Catholicae"*. I służył Chrystusowi wedle Psalmu, wiarę świętą jego z kapłanami rozszerzając, na heretyki! i nieprzyjacieli prawdy katolickiej prawa dając i od nich ludzkie dusze wybawiając, kościoły wszędzie fundując i nadając. I złoto, i srebro swoje do nich, jako prorokował Izajasz, wnosząc.

Królowie piastunowie religii i karmiciele. - Tenże Prorok mamkami kościelnymi nazywa króle, którzy religią nowego zakonu piastować i karmić, i zdobić mieli. Słowa są Prorockie: *Isa. 59 [60, 9-10]. "Do ciebie, nowy Hierozolimie (to jest Kościele Chrystusów), przywiodę syny twoje z daleka, srebro ich i złoto z nimi imieniu Pana Boga twego. I zbudują synowie postronni mury twoje, i królowie ich służyć ci będą"*.

Budownicy nowego Jeruzalem. Cyrillus Hierosoli. - To o nowym Hieruzalem mówi. Bo ono stare, gdy budować znowu za chrześcijaństwa Julian Apostata na wzdargę Chrystusowi zaczynał, ogniem i trzęsieniem ziemi odpędzony jest. Kościół Chrystusów króle wszystkiego świata przyjął za syny i sługi Chrystusowe, aby oblubienicy jego, to jest religii i Kościołowi, służyli.

To także królestwo polskie na tejsze się religii św. osnowało i już sześćset lat blisko stoi, nigdy jej nie odmieniając. Królowie naszy także z ołtarza przez kapłana moc królewską i władzą za zezwoleniem obywateli ziemie tej bierzą; także Chrystusowi się służyć i Kościołowi jego obroną być przysięgają.

Królowie polscy najwięcej zawsze kościołów i wiary świętej katolickiej bronili. - I to czynili do tego czasu pobożni naszy i święci królowie. Biskupy święte jako ojce swoje czcili; kościoły imiony, dziesięcinami, złotem i srebrem nadali; wiary św. przeciw pogaństwu bronili ... bojąc się pogroźki onej u *Izajasza*, tamże napisanej: **"Królestwo, które tobie (Kościele Chrystusów) służyć nie będzie, upadnie i narody spustoszeją"**.

Herezyje nową wiarę wnoszą. - Teraz przed lat kiladziesiąt nastąpiły herezyje na katolicką św. wiarę, na której to królestwo zasiadło. I na kapłaństwo, do którego ta Rzeczpospolita przywiązana jest, jady i ostre nieprzyjaźni swoje podnosząc; chcąc, aby ustąpiła, a ich nową i gościnną religią znowu osadzone to królestwo zostało. Nowego Chrystusa, nową a w Koronie nigdy nie słychaną naukę przynoszą, którą gdy my Pismem świętym, prawdą, koncyliami, doktrymami i starożytnością zbijamy, od dysputacyjnej, na której ustawicznie tracili, do chytrych rad i wynalazków swoich uciekają się.

Konfederacja heretycka, skaza królestwa i Rzeczypospolitej. - Prawa tu sobie kłować na sejmach chcąc, które konfederacją zowią, którymi by pomału z królestwa wiarę wszytkę chrześcijańską wycisnęli. Gdy jako z piekła samego kacermistrze i błędy wszytkich heretyków do nas niosą, a nic, co kościołom pobrali, wrócić ani żadnej o krzywdy kościelne sprawiedliwości podlegać nie chcą.

Obce fundamenty budowanie obalają. - ... Na katolickiej wierze Kościoła św. rzymskiego to królestwo zbudowane jest. Tak stało przez sześćset lat, tak Chrystusa prawego i jego św. Ewangelię piastowało, tak duchowne swoje ojce i kapłany czciło i tak im i świętej nauce ich posłuszne było. Tak się rozkwitnęło i tak wiele narodów do siebie skupiło, tak nieprzyjaciółom się odejmowało, tak sławy wielkiej u postronnych dostało. Ten stary dąb tak urósł, a wiatr go żaden nie obalił. Bo korzeń jego jest Chrystus i kapłani jego, i nabożeństwo ku Bogu katolickie. Ruszcież jedno tych fundamentów religii starej i kapłaństwa, ujrzycie wielkie zrywanie murów królestwa i ojczyzny waszej. A za tym i upadek, obron Boże, nastąpi.

Stany stare królestwa tego, z którymi urosło. - Korona ta te stany jako członki w ciele swoim zawsze miała: duchowny, senatorski, żołnierski, miejski, oracki albo kmiecy. Tak się to ciało zrosło z tych pięci członków, tak ta ręka z tymi palcami pięcią urodziła się i uchwalała i zmocniła. ...

Ewangelicy nie mają stanu w Koronie. - Jeśli są duchowni, niech między biskupy i plebany idą. Lecz ich inaczej nie przyjmą, jedno do posłuszeństwa biskupiego, gdzie uczyć się muszą, nie nauczać. Jeśli między senatory - a kto ich tam sadił i mianował? Jeśli między rycerstwo - tedy tam już Ewangelija stara, na którą miecze swoje, gdy ją czytano, ukazowali, uprzedziła. Na wojnę im i do szable, nie na stanowienie wiary, ukażą. Jeśli między mieszczany - tam wszystkie kościoły dawno opatrzone są religią. Jeśli między oracze chcą, niech idą; rolę im orać każą. Gdzież ten szósty palec włożycie? Wiercież mi, iż waszej ręce zawadzi. A jeśli gwałtem go ze krwią wprawować chcecie, wszystkie ręce zgubicie. Upadnie wszystko królestwo wasze, jeśli ten nowy stan, z którym się to ciało nie urodziło, do niego ... wszystkie heretyki!, przyjmiecie.

Jakoż się oni synami koronnymi zwać mają, którzy w Koronie nie są, ani stanu żadnego koronnego nie mają? Jako ta trzecia ręka, i na którym miejscu w tym ciele stanie, i jako ją w nie wprawicie? Musicie pierwaj to ciało zabić i tę Koronę zgubić, toż dopiero nową z nowymi stany tworzyć i budować. Co jeśli się wam powiedzie, sami się siebie poradźcie.

Jakie upadki królestwom i policyjom herezyje czynią, a jako sama katolicka wiara świeckie królestwa zatrzymawa i szczęścia ich pomnaża, na drugim kazaniu, dali Pan Bóg, usłyszycie. Na ten czas proszę od Chrystusa, prze dobre wasze i zdrowie Ojczyzny miłej waszej, szanujcie religiej katolickiej jako żony i oblubienice królestwa, i ojczyzny swojej, jako *fundamenta* budowania waszego, w którym macie żony, dzieci, majątności i dostatki. Szanujcie jako ciała tak zrosłego i dostalego, w którym trudno bez krwi i śmierci nowe członki wprawować. Wszystkie prawa wasze i sejmy wasze na to naprzód obracajcie, aby chwala Boża katolicka była obroniona i rozmnożona.

Kto czci Bożej broni, Bóg go też broni. - Bo jeśli wy czci Bożej, czci Chrystusa Boga swego, od heretyków, którzy bluźnią bóstwo jego, którzy potwarzają oblubienicę namilszą jego, którzy niszczą Kościół jego, bronić będziecie: on was bronić będzie. Jeśli prawdziwymi uczniami jego i w bojaźni jego przemieszkiwać będziecie, będzie wam zawsze Bogiem waszym, i obronę, i ucieczkę pod skrzydłami jego mieć będziecie. Jeśli to królestwo Kościołowi Chrystusowemu służyć będzie, wyniesie je i wyrwie mocny Chrystus ze wszelkiego niebezpieczeństwa. *A jeśli od Kościoła służby kościelnej odstąpi, jako zagroził Izajasz, zginie i spustoszeje.*

Upadki królestw, od katolickiej wiary odpadłych. Ziemia węgierska. - Patrzcie na upadki królestw, które od Kościoła św. i jedności religiej św. odpadły, jako popustoszały! Patrzcie na bliską sąsiedzką ziemię Węgrów, niegdyś bogatych i możnych! Na ono złote jabłko królestwa ich, jako na obleciały dom, jako na dąb, z którego liście opadły, jako na ogród uschły bez wody, jako na kuczkę przy winnicy! Lud w niewolę pobrano, szlachtę wybito, zamki popsowano, na drugich Turczyn co dzień się więcej wzmocnia, a co dzień ziemię i wszystko psuje.

Deut. 29 [24]. Spytajcie wedle Pisma: "czemu tak Pan Bóg uczynił ziemi tej, co to za gniew niezmierny jego?" I odpowiedzą wam: *3. Reg. 9 [9].* "Bo opuścili znowę Pańską, którą miał z ojcy ich. Służyli cudzym bogom, których ojcowie ich nie znali. Dlatego zapalił się gniew Pański przeciw ziemi tej i wprowadził to przeklęctwo na nie". Tak jest zaprawdę. Póki na jedności wiary katolickiej królestwo ich stało, póty się mocno bronili i tureckie wojska samym okrzykiem imienia Jezus porażali. Jako ojcowską świętą wiarę porzucili i obcych bogów, i inszych Chrystusów z ludem do ziemi swej naprowadzili, padło na nie przeklęctwo. Nie Turcy u nich kościoły popustoszyli i wielkie biskupstwa pogubili, ale oni sami. I dlatego ich też, żal się Boże, pogubił Pan Bóg. I teraz, gdy się nie nawracają, ale bardziej twardzieją, gubić ich nie przestaje. Tegoż się i wy bójcie, a z fundamentu szczęścia i błogosławieństwa królestwa swego nie zstępujcie, to jest z religiej katolickiej, w której królestwa Chrystusowi służą, a on im mocnym Bogiem zawsze na obronę ich zostaje.

Matt. 16 [18]. **Dom chwały i służby twojej, królestwo to Polskie, i z przyległymi państwami, i z ludem tobie pokornym, zachowaj Panie Jezu Chryste, Boże nasz, a fundament jego, ś. katolicką wiarę, umacniaj, aby go heretyckie zdrady nie podkopywały.** *Matt. 7 [25].* **Na opoce Piotra twego zbudowane jest, przy nim mocno stoi, wiatrów i wody bać się nie będzie, póki taką ma osadę. I pogańska, i heretycka ludzka siła nie przemoże budowania, które mocna ręka twoja postawiła. Jedno nas w wierze i pobożności katolickiej posilać i ożywiać nie przestaj. Tobie z Ojcem i z Duchem Świętym równa chwala i cześć na wieki. Amen.**